

Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Rinkaby och Horna ängar i Kristianstads kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Rinkaby och Horna ängar
Kommun	Kristianstad
Socken	Rinkaby och Åhus
Gränser	Området är markerat med punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Rinkaby 15:24 staten genom Naturvårdsverket, i övrigt enligt förteckning i bilaga 3
Läge	Området är beläget ca 10 km sydost om Kristianstad, omedelbart väster om Rinkaby samhälle, vid Hammarsjöns östra sida
Kartblad	Topografiska kartan: 3E Karlshamn SV Ekonomiska kartan: 3E1a Rinkaby 03420
Koordinater	Ö: 140297 N: 620697
Naturgeografisk region	Nr 7: Skånes sediment- och horstområden
Areal	Ca 192,5 ha, varav 152 ha land och 40,5 ha vatten (sjö och damm)
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar Länsstyrelsen det område som utmärkts med kraftig punktstreckad linje på bifogade karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att

- bevara välhävdade strandbetesmarker och slätterängar med lång hävdkontinuitet, av betydelse för flera hävdberoende, hotade och hänsynskrävande djur- och växtarter, präglad av Helgeåns och Hammarsjöns vattenståndsfluktuationer
- bevara och utveckla bladvass- och videområden samt sjö- och dammiljöer med de olika växt- och djurarter som är beroende av dessa naturtyper
- bevara och utveckla ett våtmarksområde av internationellt intresse.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**

1. uppföra byggnad eller annan anläggning
2. vidtaga åtgärder som förändrar områdets topografi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär såsom att plöja, gräva, schakta, muddra, fylla ut, dämna, invalla eller bedriva husbehovstäkt,
3. omföra hagmark eller ängsmark till åker eller kultiverad betesmark
4. plantera eller så buskar, lövträd, barrträd eller för området främmande växtarter eller sätta ut för området främmande djurarter
5. uppföra vilthägn
6. dra fram luftledning
7. hålla djur i betesfällorna under perioden 1 december – 25 april utan föregående samråd med reservatsförvaltaren.
8. bedriva stödutfodring, utom på platser som angivits på till beslutet bilagda kartor (bilaga 2 a och b) när detta sker i samband med övergångsutfodring vid betessläpp och installning.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

9. gödsla eller tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel
10. bedriva vasstäkt
11. dra fram markledning utom på annan mark än åkermark.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet

1. röjning, gallring och avverkning av träd och buskar samt behandling av gräsvegetation (tuvtåtel, starr, bladvass mm) genom slaghackning, fräsning eller bränning inom befintlig eller blivande betes- och slåttermark, så som närmare anges i fastställd skötselplan
2. skötsel av betesmarker innefattande årlig betesdrift, uppsättande och underhåll av stängsel, kobroar och vattningsanordningar enligt fastställd skötselplan
3. skötsel av slåttermark innefattande slåtter samt borttagning av höet
4. utmärkning av och upplysning om reservatet
5. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet enligt fastställd skötselplan
6. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. gräva, borttaga, täcka över, borra, mejsla, måla eller på annat sätt skada block, stenvmurar, levande eller döda träd, buskar och stubbar
2. bortföra död ved, fälla eller på annat sätt skada träd och buskar

3. utan länsstyrelsens tillstånd fånga eller samla in insekter eller andra djur, eller på annat sätt störa djurlivet
4. göra upp eld
5. rida
6. tälta eller ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande
7. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift, snitsel, inskrift eller därmed jämförlig anordning - informations- och reservatsskyltar, samt gränsmärken undantagna
8. på störande sätt använda radio, grammfon, bandspelare, CD-spelare, musikinstrument eller annan ljudanläggning
9. lägga upp båt eller annan farkost.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd

10. anordna militära övningar, tävlingar, läger- eller annan övningsverksamhet.

Föreskrifterna under A skall inte utgöra hinder för åtgärder

- i samband med skötsel av området samt anordnande av information och tillgänglighet i området i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan eller
- för drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar tillhörande kommunen eller eldistributör,
- för normalt underhåll av vägar eller
- för nyttjande av bevattningsdiken och andra befintliga bevattningsanordningar på fastigheterna, samt nyttjande, underhåll och utbyte av el- och vattenledningar i anslutning till dessa. Karta, bilaga 1 och 2 a, 2 b.
- att rensa befintliga diken, under förutsättning att rensningen sker på ett sätt som minimerar skadorna på kringliggande mark, att rensningsmassor jämnas ut, att rensning undviks under fåglarnas häckningstid (mars-juni) samt att rensningen föregås av ett samråd med reservatsförvaltaren.

Föreskriften A 2 skall ej hindra

- att gräv- och schaktningsåtgärder utförs i syfte att gynna rödlistade arter, t ex strandpaddan, eller

- att dräneringsdike breddas till bevattningskanal, om erforderliga tillstånd och medgivanden i övrigt inhämtas för åtgärderna.

Föreskriften A 9 gäller ej den yta som anges som åker på bilagda karta 1 och 2a.

Föreskrifterna under C skall inte heller utgöra hinder för åtgärder i samband med områdets skötsel i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan.

Föreskrifterna C 2 och C 4 skall inte utgöra hinder mot återkommande städning och eldning av uppflutna grenar mm samt uppfluten vass på betes- och slåtterängar efter vinterns översvämningar.

Vidare skall ägare, brukare eller annan nyttjanderättshavare inte omfattas av förbudet i C 5 ridning eller C 9 uppläggande av båt eller annan farkost på plats som sker vid tiden för detta beslut och som redovisas på karta, bilaga 2.

Föreskriften C 3 skall ej utgöra hinder mot fiske i Hammarsjön eller Åladammen.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Beskrivning av området

Reservatet omfattar land- och vattenområden längs Hammarsjöns östra sida, inom nedre Helgeåns vattensystem. Arealen uppgår till ca 192,5 ha, varav ca 152 ha land och ca 40,5 ha vatten. Landområdet domineras av strandängar och strandbetesmarker. Vidare finns igenväxande bladvassar och videbuskmarker samt en f d tegelbruksdamm.

Ytjordarterna inom utredningsområdet domineras av sand, grovmo och glacial lera, med inslag av gyttja, gyttjelera, kärr och sank sand. De är i huvudsak avsatta under och efter senaste istiden.

Markerna kring nedre Helgeåns vattensystem är ett rikt kulturlandskap som sedan lång tid tillbaka haft stor dragningskraft på människor. Åns årliga översvämningar och böndernas hävd har under århundradenas lopp satt sin prägel på landskapet. I Rinkaby visar fynd och fornlämningar på lång bebyggelsekontinuitet med en väl etablerad bygd redan under yngre stenålder. Trots bygdens långa historia har dock huvuddelen av naturreservatet inte påverkats av böndernas betes- och slåtterhävd mer än ett par hundra år, efter att Helgeån bröt sig ett nytt lopp ut mot havet år

1775. Nedre Helgeåns vattensystem sänktes då ca 60-70 cm och stora arealer utmed vattensystemet torrlades.

Utmed nedre Helgeån finns landets största våtmarksområde med betes- och slåtterhävdade inlandsstrandängar. I början av 1990-talet påbörjades en restaurering av Rinkaby ängar, där främst de strandnära fuktiga markerna stått ohävdade en tid och igenväxningsvegetation brutit kontakten mellan land och vatten utmed större delen av sträckan. Rövning och återupptagen beteshävd har givit positivt resultat och stora delar av området har återfått sin tidigare karaktär. Floran, med ett flertal arter som indikerar lång slåtter- och/eller beteshävd, är särskilt rik i anslutning till Rinkaby/Hornas bygräns i sydost, där det bl a finns rikkärrspartier. I ohävdade, igenväxande partier finns täta bladvassar, videbuskage och alsumpdungar. I nordost ligger även en gammal tegelbruksdamm, Åladammen. Inom reservatets del av Hammarsjön finns en artrik vegetation, dominerad av långskottsväxter och sävruggar.

I början av 1990-talet visade en häckfågelinventering på en kraftig minskning av antalet hävdgynnade strandängsfåglar på Rinkaby ängar, men efter att markerna röjts och beteshävden återupptagits ända ut i strandkanten visade en ny inventering 1997 att restaureringsinsatserna gynnat områdets häckande och rastande vadare, änder och gäss, bl a rödspoven, som ökat från 1 till 9-10 par.

Ärendets handläggning

I *Handlingsprogram för Naturvård i Kristianstads Vattenrike 2001-2003*, vilket utarbetats i samarbete mellan Länsstyrelsen i Skåne län och Kristianstads kommun, har Rinkaby ängar givits hög prioritet beträffande säkerställande och skydd.

Under beredningen av ärendet har underhandsdiskussioner förts med berörda markägare, brukare och övriga sakägare.

Markägare, övriga kända sakägare och berörda myndigheter har förelagts att yttra sig över förslaget.

Synpunkter och erinringar har kommit in, som delvis föranlett justeringar i reservatsförslaget. Länsstyrelsen har redovisat och bemött inkomna synpunkter och erinringar, vilket redovisas i bilaga 3 till beslutet.

Skäl för beslut

Rinkaby och Horna ängar ligger inom nedre Helgeåns våtmarksområde och omfattas av den internationella Ramsar-konventionen för skydd och bevarande av våtmarker, ingår i riksintresse för naturvården och delvis för kulturmiljövården samt utgör, vad gäller sjödelen, ett Natura 2000-område enligt habitatdirektivet. Området ingår även i Länsstyrelsens natur- och kulturmiljövårdsprogram respektive Kristianstads kommuns förslag till naturvårdsplan.

Rinkaby och Horna ängar samt östra delen av Hammarsjön har stora zoologiska och botaniska värden. Utmärkande är förekomsten av relativt stora arealer av ogödslade betes- och slåtterhävdade strandängar som regelbundet översvämmas samt torrare betes- och slåtterhävdade gräsmarker.

Variationen av naturtyper med hävdade fuktiga till torra fodermarker, bladvassområden, igenväxningsområden, åkermarker och f d tegelbruksdamm, har bidragit till en rik biologisk mångfald av fåglar, insekter och andra djurgrupper samt kärlväxter. Landformerna och de årliga vattenståndsvariationerna gör att området har ett stort naturgeografiskt, geologiskt och hydrogeologiskt värde.

Området är av kulturhistoriskt värde genom att de utgör Rinkaby och delar av Horna byars ängsmarker med lång hävdkontinuitet.

Det föreslagna naturreservatet är naturskönt.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreservat.

Länsstyrelsen gör den bedömningen att ordningsföreskrifterna för naturreservatet är av så begränsad omfattning att de inte innebär något allvarligt försvårande av områdets utnyttjande i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skall en skötselplan ingå i varje beslut om bildade av ett naturreservat. Skötselplanen fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet. Förvaltningen skall ske med insyn, delaktighet och i nära samråd med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog landshövding Bengt Holgersson, beslutande, naturvårdsdirektör Elisabeth Hellmo, Stefan Malmberg, planfunktionen, Henry Svensson, lantbruksenheten, Anna-Lena Båth, rättsfunktionen och Anders Larsson, miljöenheten, föredragande.

Bengt Holgersson

Anders Larsson

Bilagor

1. Reservatets avgränsning, samt redovisning av åker, kraftledning och kommunal avloppsledning
- 2.a,b. Platser för stödutfodring, båtplatser, pump och dike för jordbruksbevattning
3. Redovisning av inkomna remissynpunkter
4. Förteckning över fastigheter
5. Hur man överklagar

Sändlista

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm

SGU, Box 670, 751 28 Uppsala

Lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, Box 50590, 202 15 Malmö

Kristianstads kommun, kommunstyrelsen, 291 32 Kristianstad

Skogsvårdsstyrelsen i Södra Götaland, Box 234, 291 23 Kristianstad
Sakägare enligt förteckning

Kopia till

Byggnadsnämnden, Kristianstads kommun, 291 32 Kristianstad
Miljö- och hälsoskyddsnämnden, Kristianstads kommun, 291 32 Kristianstad
Kommunekologen, Kristianstads kommun, 291 32 Kristianstad
Vägverket, Region Syd, Box 543, 291 25 Kristianstad
Lantmäterimyndigheten i Kristianstad, Box 302, 291 23 Kristianstad
Lantmäteriverket, Kartredaktionen, 801 82 Gävle
Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Nordöstra Skåne, Box 545,
291 25 Kristianstad
Naturskyddsföreningen i Skåne, Box 1013, 221 04 Lund
Kristianstads naturskyddsförening, c/o Christer Neideman, Hammarspyntvägen 63, 291 50
Kristianstad
Skånes Ornitologiska Förening, Box 96, 221 00 Lund
Lantbruksenheten
Miljöenheten (naturresurs, kulturmiljö, miljöövervakning)
Planfunktionen
Registrering
Skåne läns författningssamling
Pärmen
Akten